

ZŠ NOVÁ PAKA, KOMENSKÉHO 555

**Strategie systémového řešení primární
prevence rizikového chování**

Pro školní rok 2017/2018-2020/2021

Vypracovala: Mgr. Lucie Suchardová

Datum: 13.10.2017

Podpis:

OBSAH:

- 1) Úvod
- 2) Popis výchozí situace
- 3) Dlouhodobé cíle Strategie primární prevence rizikového chování
- 4) Školní poradenské pracoviště
- 5) Nástroje strategie
- 6) Závěr
- 7) Přílohy

1) Úvod

Strategie systémového řešení primární prevence rizikového chování slouží jako základní nástroj prevence. Jde o komplexní systémový prvek v realizaci preventivních aktivit. Jde o dokument, který je zaměřený na řešení rizikového chování žáků na prvním a druhém stupni. Hlavními nástroji této strategie je Preventivní program školy, Krizový plán, Školní a vnitřní řád školy, jehož součástí je Sankční řád, Program proti šikanování.

Nárůst různých sociálně patologických jevů v populaci mládeže a dětí školního věku se stává celospolečenským problémem. Děti patří k nejohroženější skupině, proto je nutné zahájit primární prevenci už na 1. stupni základní školy. Žáci by měli mít dostatek informací o rizikovém chování. Měli bychom jim otevřeně naslouchat a mluvit s nimi o problémech, se kterými se setkali, hovořit s nimi o trápení, které právě prožívají.

Tento dokument by měl posloužit pedagogickému sboru, vedení školy, rodičům či žákům k celkovému pochopení rizikového chování. Všichni by měli pochopit, že se jedná o celospolečenský problém. A pokud chceme minimalizovat výskyt rizikového chování, měli bychom to vše chápat jako celek a jako celek bychom se všichni měli podílet na minimalizaci rizikového chování.

2) Popis výchozí situace

Výstavba naší školy - ZŠ Nová Paka, Komenského 555 začala 1. července 1903. Budova byla slavnostně otevřena 3. září 1905.

V roce 2000 byla přestavěna tělocvična školy na centrální šatny. Zároveň byla zrekonstruována školní jídelna. Ta ale není součástí školy, je samostatným právním subjektem.

V roce 2002 byla otevřena nová sportovní hala, která je ke škole připojena tunelem.

Nejrozsáhlejší změna v budově nastala v roce 2004, kdy byla přestavěna půda. Byly tu zřízeny speciální učebny a dvě odborné učebny pro výuku chemie, fyziky, přírodopisu a zeměpisu. Byla též zrekonstruována učebna PC.

Jsme plně organizovaná základní škola. Ve školním roce 2017/2018 máme na 1. stupni 10 tříd (244 žáků), na 2. stupni 6 tříd (135 žáků) a máme zřízené dvě speciální třídy (15 žáků).

Školní družina má pět oddělení (130 žáků). Hlavním posláním družiny je zabezpečení odpočinku, relaxace a zájmové činnosti dětí. Je využívána část školního dvora, který je vybaven průlezkami, kolotočem a trampolínou. Děti si zde také mohou zajezdit na šlapacích autíčkách, o které je veliký zájem.

Celkem je v tomto školním roce na naší škole 399 žáků, z toho 15 žáků je ve speciálních třídách.

Vyučování začíná v 7,40 hodin, odpolední vyučování je upravováno dle potřeb dojíždějících žáků. Mezi jednotlivými vyučovacími hodinami jsou desetiminutové přestávky, velká přestávka na svačinu trvá 20 minut.

Jsme škola spádová, v současné době k nám dojíždí žáci z 30 obcí.

Výchovu a výuku zajišťuje celkem 35 pedagogických pracovníků.

Se školou spolupracuje Rodičovské sdružení a Školská rada.

Škola má také svůj časopis, do kterého přispívají jak žáci, tak pedagogové.

Zaměřujeme se také na výuku informatiky, kterou vyučujeme v povinných blocích již od 4. třídy.

Naše budova se nachází na náměstí, blízko autobusového nádraží. Kolem školy jsou dva parky a parkoviště. V těchto místech se často žáci schází. V bezprostřední blízkosti školy je bar a jsou zde i potraviny či papírnictví. Máme zkušenosti, že si někteří žáci ráno chodí kupovat svačiny či pomůcky do školy a následně pak přichází do výuky pozdě. Snažíme se tomu zamezovat díky přísnějším pravidlům, které u nás ve škole začaly platit. Žáci při prvním zvonění už musí být ve třídě, aby se tak mohli v klidu připravit na výuku. Dozor v šatně místnost po prvním zvonění zamkne a děti tak musí jít požádat o klíč od šatny paní sekretářku. Třídní učitel se tímto dozví o pozdním příchodu žáka. Následně s ním promluví, popřípadě ho potrestá. Můžeme ale říci, že počet pozdních příchodů se určitě snížil. Žáci si dávají více pozor, aby byli se zvoněním ve třídě.

Na naší škole se potýkáme s řadou výskytů rizikového chování u žáků.

Jedná se především o tyto oblasti:

- Šikana, kyberšikana
- Návykové látky (i elektronické cigarety)
- Virtuální drogy – počítač, televize
- Vandalismus a násilné chování, agresivní chování vůči spolužákům
- Neuznávání autority učitele, rodiče
- Časté zapomínání a neplnění školních povinností
- Psychické problémy – sebepoškozování
- Záškoláctví

Více se zaměřujeme na ty formy rizikového chování, které se u žáků objevují častěji. Z analýzy situace ve škole jsme dospěli k závěru, že nejvíce problematické se jeví tyto oblasti nežádoucího chování:

- Šikana, kyberšikana – zejména kyberšikana
- Sebepoškozování
- Problém s respektováním autorit – učitel, rodiče
- Vandalismus ve škole – zejména na WC
- Neplnění školních povinností
- Agresivní chování vůči spolužákům

Protože dochází i k propadnutí žáků do nižších ročníků, odchází po páté třídě děti na gymnázium, vznikají v podstatě na 2. stupni nové kolektivy. Z tohoto důvodu vidíme nutnost zaměřit se na posilování pozitivních vztahů v kolektivu, na spolupráci, na stmelování kolektivu a na prevenci šikany více, než tomu bylo doposud.

Děti neučíme jen fakta, ale také to, jak se k sobě mají navzájem chovat a také, jak se mají chovat k autoritám. Ať už se jedná o učitele, rodiče či jinou dospělou osobu.

Ze SWOT analýzy vyplynulo:

a) **Silné stránky:**

- Škola má dobré zázemí pro sportovní aktivity – proto škola nabízí řadu sportovních i jiných kroužků, v rámci tělocviku chodí děti bruslit, plavat...
- S prevencí pracujeme dlouhodobě
- Ve škole probíhá několik ucelených programů primární prevence – Kočičí zahrady (3. třídy), program dlouhodobě primární prevence od sdružení Semiramis z.ú. (celý 2. stupeň) a projekt Zdravá výživa (1. stupeň).
- Spolupracujeme s OSPODem, Policií ČR, pedagogicko-psychologickou poradnou, s organizací SaSanka, SVP, atd...
- Školní metodik prevence má za sebou specializační studium
- Ve škole probíhají dohledy ve všech prostorách, kde se žáci pohybují – chodby všech pater, šatna. Dohled začíná 20 minut před začátkem vyučování. Na chodbách v přízemí jsou umístěny kamery, stejně tak i zvenku, kolem celé budovy.
- Existence preventivního týmu – Školní poradenské pracoviště
- Rychlé řešení problémů

- Pro poradenské služby je k dispozici zvláštní místnost, která je vhodně pro tuto činnost vybavena

- Získání dotací

- Výchovné komise – snažíme se problémy řešit, spolupracuje s námi OSPOD

b) Slabé stránky:

- Problematický dozor na chlapeckých záchodech – dochází zde k vandalismu – nyní již posílen dozor i zde

- Existence projevů rizikového chování (agresivita, vandalismus, sebepoškozování, šikana, kyberšikana

- Nedostatek času

- Rodinné zázemí žáků

c) Ohrožení:

- Slučování tříd na druhém stupni (odchod žáků na víceleté gymnázium...) – vysoký počet žáků ve třídách

- Nepřidělení dotací, nedostatek financí

- Nedostatek času

- Rodinné zázemí žáků

- Nespolupracující rodiče

- Nemotivovanost pedagogů

3) Dlouhodobé cíle Strategie primární prevence rizikového chování

Naší vizí je v návaznosti na ŠVP vytvořit školu bezpečnou, otevřenou a vstřícnou jak pro žáky, pedagogy, tak i pro rodiče.

Chceme být bezpečnou školou, kam žáci bez strachu chodí.

Chceme, aby ve škole navazovaly přátelské vztahy.

Chceme být otevření pro všechny žáky – z různých sociálních skupin, národností, s různým stupněm zdravotního znevýhodnění či studijních předpokladů.

Jsme otevření a vstřícní k řešení problémů, nezavíráme před nimi oči...

Chceme vstřícně spolupracovat s rodiči při vzdělávání a výchově jejich dětí...

Proto chceme snížit výskyt rizikového chování na minimum a systémově se věnovat prevenci rizikového chování.

Dlouhodobým cílem této strategie je:

- a) Zlepšit kompetence učitelů v oblasti rizikového chování
- b) Zlepšit vztahy mezi žáky a pedagogy, úcta k autoritám...
- c) Motivovat žáky ke smysluplným mimoškolním aktivitám
- d) Snaha snížit výskyt vulgárního vyjadřování
- e) Snížit výskyt nežádoucího rizikového chování žáků (v porovnání se školním rokem 2016/2017)
- f) Nezvyšování případů šikany, kyberšikany či agresivního chování (porovnání se školním rokem 2016/2017)

Krátkodobé cíle jsou uvedené v PPŠ. Naplněním cílů PPŠ po tři následující roky by mělo dojít i k naplnění těchto dlouhodobých cílů.

Každý rok se zaměřujeme na rizikové chování a snažíme se naplnit cíle jak PPŠ, tak i strategie.

4) Školní poradenské pracoviště

Ve škole je zřízeno školní poradenské pracoviště, které poskytuje poradenské a konzultační služby pro žáky, jejich zákonné zástupce a pedagogy.

Škola klade důraz na vzájemnou informovanost, spolupráci a dodržování etického kodexu školních poradenských pracovníků.

Školní poradenské pracoviště:

- Ředitel školy: Mgr. Milan Schlögl – 604364247
- Zástupce ředitele: PaedDr. Jarmila Tázlarová - 733642164
- Výchovný poradce (kariérový poradce): Mgr. Ivana Tůmová - 608515730
- Školní metodik prevence: Mgr. Lucie Suchardová - 732775936
- Třídní učitel konkrétního žáka

Cíl:

- zkvalitnit sociální klima školy

- pracovat se všemi subjekty školy i s dětmi, které nemají problémy a vytvořit tak širokou základnu preventivní činnosti
- posílit průběžnou a dlouhodobou péči o děti s neprospěchem a vytvořit předpoklady pro jeho snižování
- umožnit neodkladné řešení problémů spojených se školní docházkou
- sledovat účinnost preventivních programů aplikovaných školou a vytvořit metodické zázemí pro jejich vytváření
- poskytovat metodickou podporu při aplikaci psychologických a speciálně pedagogických aspektů vzdělávání při vytváření RVP
- připravit podmínky a rozšířit možnosti integrace žáků se zdravotním postižením
- koordinovat služby s ostatními poradenskými zařízeními
- koordinuje pedagogicko-psychologické poradenství ve škole
- pracuje s celým systémem školy (vedení, ped. sbor, třídní učitelé, žáci, rodiče žáků)
- podílí se na vytváření strategií a programů zaměřených na podporu rozvoje osobnosti žáků
- podílí se na vytváření a realizaci preventivních programů zneužívání návykových látek a negativních jevů v chování žáků
- podílí se na monitorování problémových projevů chování, pravidelně provádí analýzy a návrhy konkrétních opatření
- pracuje průběžně s žákovskými kolektivy a ovlivňuje prostřednictvím sociálního učení sociální klima školních tříd a potažmo celé školy
- podílí se na přijímacím řízení
- provádí komplexní diagnostiku orientovanou na zjišťování příčin poruch učení a chování
- zjišťuje individuální předpoklady pro uplatňování a rozvíjení schopností a nadání žáků
- provádí prevenci školní neúspěšnosti
- provádí krizovou intervenci
- koordinuje kariérové poradenství s ostatními subjekty, které poskytují specializované služby kariérového poradenství (PPP, úřady práce...)
- poskytuje konzultační pomoc rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu

- zajišťuje koordinaci poskytovaných služeb s ostatními subjekty, zejména PPP, SPC, SVP
- zajišťuje koordinaci služeb poskytovaných dalšími odborníky ve státním i nestátním sektoru
- v odůvodněných případech zprostředkovává žákům kontakt s veřejným ochráncem práv

Ředitel školy

Přímo zodpovídá za prevenci a za řešení zjištěných projevů rizikových forem chování. Vytváří podmínky pro předcházení rozvoje rizikového chování zabezpečením poskytování poradenských služeb ve škole se zaměřením na primární prevenci rizikového chování, koordinaci tvorby, kontrolou realizace a pravidelným vyhodnocováním PPŠ. Je součástí preventivního týmu a podporuje aktivity ŠMP a VP.

Školní metodik prevence (ŠMP)

ŠMP má na starosti aktivity zaměřené na prevenci rizikového chování. Poskytuje metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování, spolupracuje s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rizikového chování u jednotlivých žáků a tříd. Má na starosti vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence. Společně s výchovným poradcem nabízí žákům možnost konzultovat své problémy.

Výchovný poradce (VP)

Spolupracuje se ŠMP v rámci aktivit prevence rizikového chování. Společně se ŠMP nabízí žákům pomoc při řešení jejich trápení. VP je zároveň i kariérový poradce. Má proto také na starosti přihlášky dětí na SŠ, učební obory. S tím souvisí samozřejmě i poradenská činnost, která probíhá jak v rámci výuky – hlavně v občanské výchově (volba povolání), tak i mimo vyučování.

Třídní učitel

Spolupracuje se ŠMP, VP při zachycování varovných signálů. Podílí se na realizaci preventivních programů a zabývá se vztahy mezi žáky ve třídě.

Ostatní učitelé

Podílí se na realizaci PPŠ, všímají si varovných signálů rizikového chování a oznamují je ŠMP, VP.

Nepedagogičtí pracovníci

Podílejí se na zdravém klimatu školy, upozorňují na projevy rizikového chování žáků.

5) Nástroje strategie

Preventivní program školy (PPŠ)

Na tvorbě PPŠ se podílí hlavně ŠMP. Spolupracuje s ním ale celý pedagogický sbor. O všech akcích, které nás čekají, se dovídáme na provozních poradách či pedagogických radách, kde vše zkonzultujeme a domluvíme se na akcích, kterých se jako škola zúčastníme. Pedagogové poté všechny své třídní akce ukládají do Bakalářů a tím tak pomáhají ŠMP se zpracováním údajů o specifické a nespecifické prevenci. Po skončení programu vše s kolegy ústně zhodnotíme a popřípadě se domluvíme na pokračování (opakování) programu v příštím roce. Žáci každou besedu, přednášku či jinou akci školy hodnotí v rámci předmětů se svým třídním učitelem, s VP či ŠMP. Zároveň mají žáci také možnost hodnotit akce písemně (i anonymně).

Krizový plán

Krizový plán slouží jako návod pro pedagogy, co dělat v krizových situacích. Na jeho tvorbě se podílel preventivní tým - Mgr. Lucie Suchardová – školní metodik prevence, Mgr. Ivana Tůmová - výchovný poradce, Mgr. Milan Schlögl - ředitel školy, PaedDr. Jarmila Tázlarová - zástupce ředitele.

Krizový plán je v tištěné podobě umístěn v každé sborovně. Zároveň na konci Krizového plánu jsou umístěná důležitá telefonní čísla (OSPOD, Městská policie, PPP, SVP,...).

Školní řád

Školní řád je umístěn v každé třídě. Vždy na začátku školního roku s tímto řádem seznamujeme žáky a vše jim důkladně vysvětlíme. Do třídní knihy se poté zapíše datum, kdy byli žáci se školním řádem seznámeni. Pokud někdo chybí, je třídním učitelem poučen dodatečně.

Zároveň máme školní řád ve zkrácené podobě vytištěn v žákovských knížkách. Tuto stránku musí každý rok děti i jejich zákonní zástupci podepsat. Svým podpisem tak berou školní řád na vědomí.

Poučení o bezpečnosti v odborných učebnách a o prázdninách

V každé třídní knize máme poučení o bezpečnosti v odborných učebnách (chemie, fyzika), o prázdninách, výletech či exkurzích. Vždy zapisujeme datum poučení.

Sankční řád

Sankční řád je nedílnou součástí školního řádu. Je zpracován v souladu s preventivním programem zabývajícím se rizikovými faktory chování žáků, určuje procesní postup pro řešení přestupků proti školnímu řádu a stanovuje jednoznačná a jasná pravidla, která přispějí k příznivějšímu klimatu ve škole.

Školní program proti šikaně

Školní program proti šikaně je speciální program a je určen pedagogickým pracovníkům školy, dále nepedagogickým pracovníkům, rodičům a žákům školy. Slouží k vytváření bezpečného a zdravého prostředí ve škole, je především zaměřen na prevenci šikany všeho druhu. Školní program proti šikaně vychází z Metodického pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č.j. MSMT - 21149/2016 k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních.

Pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků

Hodnocení výsledků vzdělávání žáků vychází z posouzení míry dosažení výstupů pro jednotlivé předměty školního vzdělávacího programu.

Hodnocení je pedagogicky zdůvodněné, odborně správné a doložitelné a respektuje individuální vzdělávací potřeby žáků a doporučení školského poradenského zařízení

Strategie předcházení školní neúspěšnosti

V tomto dokumentu je popsáno, jak naše škola pracuje s mimořádně nadanými a talentovanými žáky a na druhou stranu je tu uvedena a popsána práce se žáky se speciálně vzdělávacími potřebami.

Bezpečí na internetu (informace pro rodiče)

Tento informační leták jsme vytvořili pro rodiče. Jsou zde základní informace o internetu, které by rodiče měli vědět...Aby si nemysleli, že pokud dítě sedí celé odpoledne u počítače, je v bezpečí...K vytvoření tohoto informačního letáku nás dohnal fakt, že jsme z různých rozhovorů s dětmi a rodiči dospěli k názoru, že bychom měli tyto informace sepsat a seznámit s nimi rodiče našich žáků.

Všichni rodiče nám toto upozornění (varování) podepsali. Každý rok tyto informace dostanou k podepsání rodiče žáků v prvních třídách.

Generální souhlas

Tento souhlas nám rodiče podepisují na začátku první třídy a platí po celou dobu školní docházky daného žáka.

Všechny tyto dokumenty jsou umístěny na webu školy a jsou volně přístupné žákům, pedagogům i zákonným zástupcům žáků. Zároveň máme ve škole vitrínu, kde mají žáci uvedeny některé důležité kontakty (Linka bezpečí, SaSanka, Semiramis z.ú....) a ŠPP (členové, popis, čím se ŠPP zabývá..).

Učitelé na pedagogické radě podepsali, že byli s těmito dokumenty seznámeni.

Zároveň máme podepsané lístečky i od rodičů, že o těchto všech dokumentech ví, popřípadě ví, kde je najdou...Rodiče nám také podepsali, že jsou seznámeni se zřízením školního poradenského pracoviště na naší škole.

Zároveň o všech těchto záležitostech jsou rodiče informováni na pravidelných třídních schůzkách či konzultačních hodinách. Rodiče také využívají možností domluvit se s konkrétním pedagogem na individuální pravidelné konzultaci.

Všechny dokumenty jsou uvedeny v celém znění v příloze.

6) Závěr

V závěru bych se chtěla celkově zamyslet nad touto prací a nad smyslem mé funkce ŠMP ve škole. Po sepsání této práce si ještě více uvědomuji smysl toho, co jako ŠMP ve škole dělám. Vlastně už jsem si vše uvědomovala v rámci celého studia. Jsem přesvědčena, že moje funkce má smysl. Víím, že budu dělat vše, co bude v mých silách, abych někomu pomohla, poradila. Zároveň si uvědomuji, že je to i velká zodpovědnost. Proto jsem nesmírně ráda, že máme ve škole zřízené ŠPP. Pokud totiž řešíme nějaký problém, můžu se určitě spolehnout na pomoc VP, vedení školy či třídních učitelů. Jsem si vědoma, jaké máme jako škola silné a slabé stránky, na čem konkrétně je třeba ještě zapracovat. Věřím ale, že pokud budeme všichni fungovat jako celek (žáci, rodiče, pedagogové), půjde vše snáz a podaří se nám tak minimalizovat výskyt rizikového chování žáků. Ať už se o to budeme snažit ve škole ve výuce či mimo ni. K tomu nám ve škole slouží také mimo jiné kroužek, který vede ŠMP a VP. Dětem zde ukazujeme, jak je možné trávit svůj volný čas (společenské hry), povídáme si s nimi atd.

Mám ze všeho velice dobrý pocit, a i když je to mnohdy velmi náročné (hlavně časově a psychicky), věřím, že to má smysl. A budu se určitě snažit, aby to mělo smysl i nadále.....

7) Přílohy

1. Příloha 1 – Preventivní program školy
2. Příloha 2 – Krizový plán
3. Příloha 3 – Sankční řád
4. Příloha 4 – Školní program proti šikaně
5. Příloha 5 – Pravidla hodnocení výsledků vzdělávání žáků
6. Příloha 6 – Strategie předcházení školní neúspěšnosti
7. Příloha 7 – Bezpečí na internetu (leták pro rodiče)
8. Příloha 8 – Generální souhlas